

Narodowe Centrum
Badań i Rozwoju

Ewaluacja ex ante Programu Innowacje Społeczne

Cele Programu Innowacje Społeczne

Cel główny Programu

Wsparcie badań naukowych, prac rozwojowych oraz działań przygotowujących ich wyniki do wdrożenia w praktyce, których efektem powinna być poprawa jakości życia społeczeństwa, ze szczególnym uwzględnieniem tych grup i obszarów, w których istnieje rzeczywista potrzeba innowacyjnych rozwiązań i podejmowania nowych inicjatyw społecznych

Cele szczegółowe Programu

1. inicjowanie i realizacja projektów o potencjale wdrożeniowym z wysoką wartością dodaną, z naciskiem na ich wdrażanie z udziałem inicjatyw społecznych;
2. zintensyfikowanie działań mających na celu rozwiązywanie problemów społecznych na poziomie lokalnym, regionalnym i krajowym;
3. stymulowanie współpracy międzysektorowej;
4. stymulowanie różnych grup społecznych do włączania się w działania na rzecz rozwoju społecznego i gospodarczego.

Cel badania ewaluacyjnego

Ocena ex ante założeń Programu, w tym możliwości osiągnięcia zakładanych celów Programu.

Przedmiot analizy

- diagnoza sytuacji w obszarze nauki i gospodarki objętych programem
- koncepcja programu i jej wkomponowanie w potrzeby społeczne i gospodarcze kraju
- koncepcja programu i jej wkomponowanie w cele polityki naukowej państwa i polityki innowacyjności
- koncepcja programu i jej wkomponowanie w potrzeby w obszarze szeroko rozumianego zdrowia publicznego i ekonomii społecznej
- adekwatność do potrzeb
- spójność wewnętrzna programu (w tym zachowanie logiki interwencji)
- komunikatywność i przejrzystość programu
- funkcjonalność, przejrzystość, potencjalna sprawność systemu wskaźników
- potencjalne efekty społeczne i/lub gospodarcze;
- ocena systemu realizacji i zarządzania programem (przejrzystość i funkcjonalność systemu)
- kryteria wyboru projektów
- ocena stopnia ryzyka w realizacji zadań programu.

Kryteria ewaluacyjne

1. Trafność rozumiana jako:

- adekwatność założeń programu w stosunku do adresowanych potrzeb w obszarach gospodarki i polityki społecznej, w tym stymulowania rozwoju społecznego oraz poprawy jakości życia;
- adekwatność założeń programu w stosunku do celów polityki naukowej i polityki innowacyjności;
- adekwatność założeń programu z punktu widzenia szeroko rozumianego zdrowia publicznego i ekonomii społecznej
- adekwatność instrumentów wsparcia i doboru grup docelowych do celów Programu.

2. Skuteczność rozumiana jako:

- możliwość osiągnięcia zakładanych celów Programu, oceny kwantyfikacji celów programu oraz proponowanego systemu wskaźników produktu, rezultatu i wpływu
- możliwość osiągnięcia zakładanych celów Programu biorąc pod uwagę zainteresowanie uczestnictwem w programie potencjalnych beneficjentów.

3. Potencjalna efektywność rozumiana jako:

- przejrzystość i funkcjonalność systemu realizacji i zarządzania programem oraz ocena kryteriów wyboru projektów.

Metody badania

- ▶ **Analiza danych zastanych (analiza ekspercka):**
 - Dokumentacja programu;
 - Akty prawne związane z funkcjonowaniem NCBR;
 - Akty prawne i dokumenty strategiczne związane z założeniami z założeniami polityki naukowej i innowacyjnej kraju;
 - publikacje dotyczące problematyki innowacji społecznych.

- ▶ **Wywiady indywidualne**
 - z przedstawicielami NCBR oraz
 - z pracownikami fundacji i stowarzyszeń zajmujących się innowacjami społecznymi (Gdańska Fundacja Innowacji Społecznej, Fundacja Instytut Spraw Publicznych, Akademia Rozwoju Filantropii w Polsce).

- ▶ **Kwestionariuszowe badanie techniką CAWI**
 - wśród 102 organizacji/institucji mogących być potencjalnymi beneficjentami programu.

- ▶ **Zogniskowany wywiad grupowy (FGI)**
 - z ekspertami i potencjalnymi beneficjentami wsparcia (przedstawiciel Fundacji Rozwoju Demokracji Lokalnej).

Główne wnioski (1)

Założenia Programu Innowacje Społeczne są adekwatne:

- ▶ **do adresowanych potrzeb** w obszarach gospodarki i polityki społecznej, w tym stymulowania rozwoju społecznego oraz poprawy jakości życia
- ▶ **do celów polityki naukowej i polityki innowacyjności**
- ▶ **z punktu widzenia szeroko rozumianego zdrowia publicznego i ekonomii społecznej**

Główne wnioski (2)

Program IS **proponuje adekwatne instrumenty wsparcia i doboru grup docelowych do zakładanych celów.**

Wyniki badania wśród potencjalnych beneficjentów:

- ▶ można spodziewać się **dużego zainteresowania programem IS**, szczególnie wśród organizacji pozarządowych, które z założenia mają być głównym beneficjentem (realizatorem) projektów,
- ▶ potencjalni **beneficjenci nie widzą bariery w aplikowaniu** o dofinansowanie projektu w partnerstwie z innymi podmiotami;
- ▶ **większość instytucji** (68% respondentów) **jest gotowe założyć partnerstwo z instytucją naukową**, gdyby wymogiem pozyskania dofinansowania projektu było ustanowienie takiego partnerstwa;
- ▶ **konieczność wniesienia wkładu własnego** przez organizacje pozarządowe **nie jest barierą** dla aplikowania.

Główne wnioski (3)

Analiza potrzeb grup docelowych oraz cele Programu wskazuje, że:

- ▶ **cele Programu IS wprost odpowiadają na potrzeby grup docelowych w zakresie współpracy międzysektorowej w szczególności na potrzebę zwiększenie udziału sektora obywatelskiego w tworzeniu i wdrażaniu innowacyjnych rozwiązań problemów społecznych, również w obszarze gospodarki społecznej;**
- ▶ **partnerstwo naukowo-społeczne w zakresie badań jest możliwe.**

Główne wnioski (4)

Skuteczność i efektywność Programu

- ▶ **Skuteczność** Programu IS rozumiana jako możliwość osiągnięcia zakładanych celów Programu **biorąc pod uwagę zainteresowanie uczestnictwem** w programie potencjalnych beneficjentów **nie budzi zastrzeżeń**
- ▶ **Potencjalną efektywność** realizacji Programu rozumianą jako przejrzystość i funkcjonalność systemu realizacji i zarządzania programem oraz ocena kryteriów wyboru projektów również **można ocenić pozytywnie**
- ▶ **Skuteczność** Programu IS rozumiana jako możliwość osiągnięcia zakładanych celów Programu, **oceny kwantyfikacji celów programu oraz proponowanego systemu wskaźników produktu, rezultatu i wpływu jest jego najsłabszą stroną.**
- ▶ Zapisy dokumentów „Program Innowacje Społeczne” i „Regulamin konkursu Programu IS” – wymagają udoskonalenia.

Rekomendacje (1)

Zauważony problem	Rekomendacje
<p>Niejednoznaczne zapisy dotyczące składu i charakteru konsorcjum. Zapisy dot. I edycji konkursu, które mówią, że w skład konsorcjum mogą wchodzić wyłącznie OPP, NGO i przedsiębiorstwa społeczne, po pierwsze, są niespójne z innymi fragmentami dokumentacji, gdzie mowa jest o udziale np. samorządu terytorialnego; po drugie, są błędem, gdyż ograniczyłoby to udział w konsorcjach typowych przedsiębiorców (biznesu), a ich udział jest b. istotny np. w przedsięwzięciach z obszaru ekonomii społecznej.</p>	<p>Należy jednoznacznie ustalić:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Czy wnioskodawcą może być tylko konsorcjum naukowe w rozumieniu ustawy (art. 2 pkt. 12) czy wystarczy, że będzie to „konsorcjum bezprzymiotnikowe, a zatem może składać się np. tylko z jednej jednostki naukowej, organizacji pozarządowej i JST. 2. Czy udział sektora obywatelskiego-tzn. pożytku publicznego, przedsiębiorstw społecznych w konsorcjum- jest konieczny czy preferowany 3. Czy udział przedsiębiorstw for-profit (tj. społeczne) jest ograniczony zapisem i wyłączności udziału w I edycji Programu przedsiębiorstw społecznych, OPP, NGO
<p>Niejasny status prawny organizacji pozarządowych typu think-tank, czyli niezależnych ośrodków badawczo-analitycznych; brak wykładni prawnej stwierdzającej czy tego rodzaju organizacja pozarządowa kwalifikuje się jako jednostka naukowa na podstawie art. 9 ust. 9 pkt f) ustawy o zasadach finansowania nauki, w szczególności czy może tworzyć konsorcjum naukowe z przedsiębiorstwem nie będącym jednostką naukową?</p>	<p>Warto potraktować organizacje pozarządowe typu think-tank prowadzące w sposób ciągły badania naukowe lub prace rozwojowe, które spełniają pozostałe przesłanki z art. 2 ust. 9 pkt f), tj. posiadają osobowość prawną i siedzibę na terytorium RP; jako organizacje pozarządowe mają większe doświadczenia badawcze w problematyce społecznej.</p>

Rekomendacje (2)

Zauważony problem	Rekomendacje
<p>Opis programu jest zbyt ogólny, w niektórych częściach chaotyczny, zawiera niespójne treści, Chociaż posiada wyraźną strukturę (tzn. formalnie jest podzielony na części, które posiadają tytuły), to jednak w poszczególnych częściach dokumentu znajdują się treści nieodpowiadające tytułowi np. w „Diagnozie sytuacji...” pojawiają się informacje, które również znajdują się w paragrafie „Beneficjenci” i „Określenie celu głównego ...”. Mimo, że dokument ma mieć ograniczoną liczbę stron, to niektóre informacje pojawiają się w nim kilka razy (niepotrzebnie powtórzenia), co gorsza czasami informacje dot. danego zagadnienia są rozbieżne.</p>	<p>Należy przemyśleć i przerehabilitować opis Programu IS, uporządkować wątki i zagadnienia, należy z większą starannością i precyzją, możliwie konkretnie opisywać poszczególne zagadnienia i pokazać je we wzajemnym, logicznym powiązaniu.</p>
<p>Zastrzeżenia do sformułowania celu głównego i celów szczegółowych:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. cel główny został sformułowany w odniesieniu do form wsparcia (instrumenty finansowe, tj. dotacje) zamiast w odniesieniu do oczekiwanych zmian, jakie mają nastąpić dzięki finansowaniu projektów realizowanych w partnerstwie naukowo-społecznym; 2. cztery cele szczegółowe są nieprzejrzyste, co wynika z tego, że nie są rozłączne i zawierają powtórzenia; de facto dotyczą dwóch kwestii (szczegółowe omówienie z przykładami – vide: raport; odpowiedź na pyt. 12). 	<p>Należy przeformułować cele Programu tak, żeby były logicznie strukturalizowane (rozłączne) i trafnie odzwierciedlały zamysł autorów Programu IS w szczególności, żeby dotyczyły stanów przyszłych pożądaných (oczekiwanej zmiany, jaka ma się dokonać dzięki realizacji projektu), a nie koncentrowały się na instrumentach wsparcia lub wnioskodawcach.</p>

Rekomendacje (3)

Zauważony problem	Rekomendacje
<p>Niewystarczająca jakość wskaźników rezultatów programu.</p> <p>Przyjęte wskaźniki nie odnoszą się do celów programu definiowanych jako wspieranie B+R służących poprawie <i>jakości życia społeczeństwa</i> i są trudno mierzalne. Istnieje potencjalna zależność tych wskaźników od innych (ilościowych i jakościowych) które związane są z projektami, niestety ich nie widać.</p>	<p>Rozwinięcie listy wskaźników rezultatów o nowe pozycje np. internacjonalizacja, nowa wiedza, doskonałość instytucji i inne.</p> <p>Konieczne jest:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. określenie wskaźników odrębnie dla każdego z celów szczegółowych programu i celu głównego 2. stworzenie matrycy oddziaływania programu w ujęciu wskaźnikowym w układzie produkty, rezultaty, oddziaływanie ze wskazaniem relacji pomiędzy nimi. <p>Przykłady wskaźników produktu dla całego programu to ilość przeprowadzonych pilotaży, ilość organizacji zaangażowanych w rozwiązywanie problemów społecznych, ilość samorządów współpracujących w projektach itp. Na poziomie rezultatu powinny się pojawić, np. skala zaangażowania środków finansowych samorządu we wdrażanie rozwiązań projektów itp.</p>

Narodowe Centrum
Badań i Rozwoju

W sprawach związanych z niniejszym raportem lub
innymi ewaluacjami prosimy o kontakt

z Panią **dr Agnieszką Tokaj-Krzewską**

Kierownikiem Sekcji Studiów, Analiz i Ewaluacji NCBR

Tel.: (22) 39 07 130

e-mail: agnieszka.tokaj-krzewska@ncbr.gov.pl